

Atelier Theo Kerkhove Les 29 KLEURENLEER en KLEUREN MENGEN (EEN SPECTRALET MAKEN)

In deze les wordt aandacht besteed aan verschillende kleuren en de toepassing ervan. Naast vergroting van je kennis (de theorie), wordt je ook aangezet om (in de praktijk) te oefenen met het gebruik en het mengen van kleuren. Door zelf kleuren te mengen, krijgt je de juiste meng verhouding met betrekking tot bepaalde tintreeksen en kleur verloop onder de knie.

Kleuren mengen

Bij verf zijn twee groepen basiskleuren te onderscheiden, te weten:

1. chromatische basiskleuren magentarood, citroengeel, en cyaanblauw. De RGB kleuren.

Dit zijn de **primaire kleuren**.

Er zijn vele kleuren geel, rood en blauw. De voorkeur gaat echter uit naar de hier genoemde kleuren.

2. achromatische of niet-gekleurde basiskleuren: zwart en wit.

Met de drie basiskleuren magentarood, citroengeel en cyaanblauw kunnen "alle" andere kleuren gemaakt worden.

Door wit en zwart of een vermenging grijs toe te voegen, worden de kleuren lichter of donkerder gemaakt.

Door de **drie chromatische basiskleuren** met elkaar of met ieders complement (respectievelijk groen, violet en oranje) te mengen ontstaan grijzen, die we ook wel neutralen noemen.

Deze grijzen stralen meer warmte uit dan grijzen ontstaan uit zwart en wit.

Voor het schilderen van landschappen zijn deze warme grijzen ook meer geschikt. Voor het mengen van een neutraal uit de drie basiskleuren gebruikt u van magentarood het meest; daarna iets minder cyaanblauw en ten slotte nog iets minder citroengeel

(zie afb. 2).

Atelier Theo Kerkhove Les 29 KLEURENLEER en KLEUREN MENGEN (EEN SPECTRALET MAKEN)

Er zijn drie methoden om verf te mengen:

1. grijsreeks: achromatische verfmenging = tonen uit de achromatische basisverven (wit + zwart)

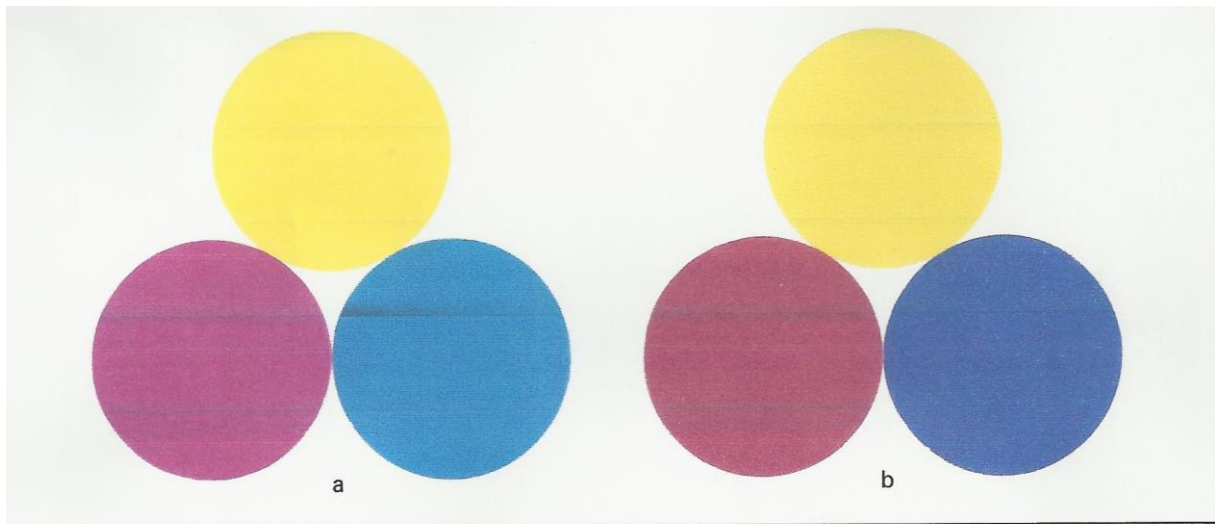
2. tintreeks:

a. bichromatische verfmenging = tinten uit twee van de drie chromatische basisverven

b. trichromatische verfmenging = tinten uit drie chromatische basisverven

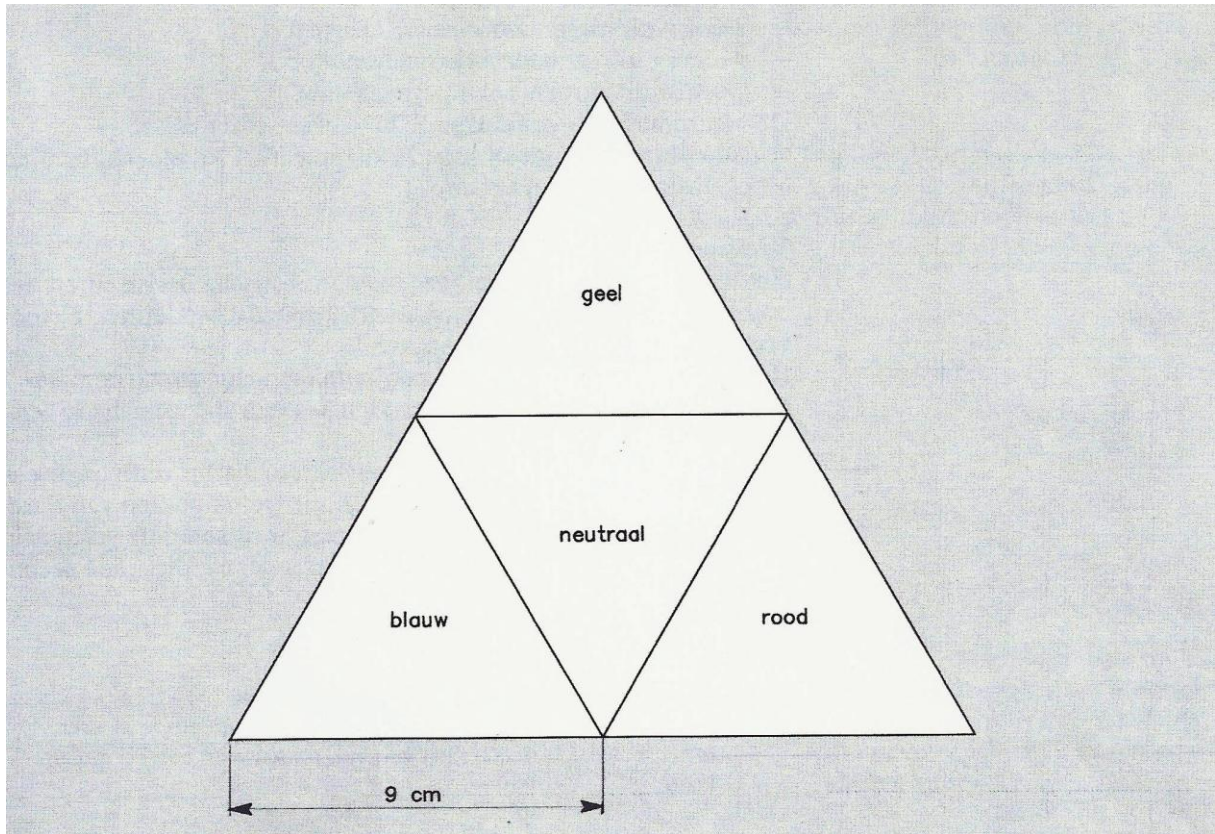
c. willekeurige verfmenging = tinten uit twee willekeurige kleuren verf (al dan niet zelf mengkleuren)

3. kleurstam: monochromatische verfmenging = verschillende tintreeksen gemengd uit één kleur verf en een reeks.

Afb. 1. De chromatische basiskleuren of primaire kleuren. Hier ziet u de kleuren citroengeel, magentarood en cyaanblauw (a) afgezet tegen de gewone kleuren geel, rood en blauw (b).

Atelier Theo Kerkhove Les 29 KLEURENLEER en KLEUREN MENGEN (EEN SPECTRALET MAKEN)

Afb. 2 Kleuren Driehoek.

Oefenopgave 1

Meng een aantal neutralen uit de chromatische basiskleuren en hun complement, door de hoeveelheden van de verschillende basis kleuren te veranderen.

Door Wit of Zwart toe te voegen kunt u neutrale tintreeksen maken.

Atelier Theo Kerkhove Les 29 KLEURENLEER en KLEUREN MENGEN (EEN SPECTRALET MAKEN)

Bichromatisch mengen

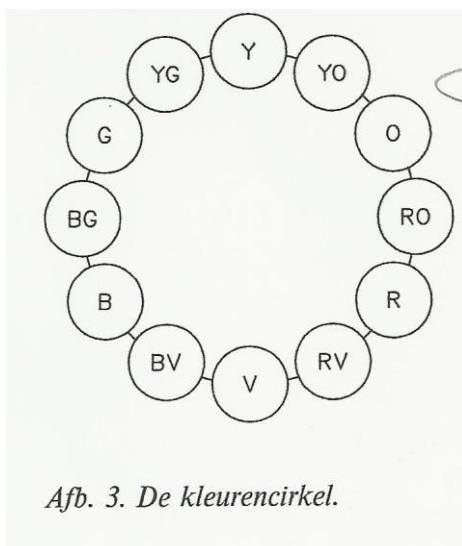
Uit twee van de drie chromatische basiskleuren kan men nieuwe kleuren mengen. De kleuren die zo ontstaan, worden **bichromaten** ofwel (secundaire kleuren) genoemd.

Dit zijn:

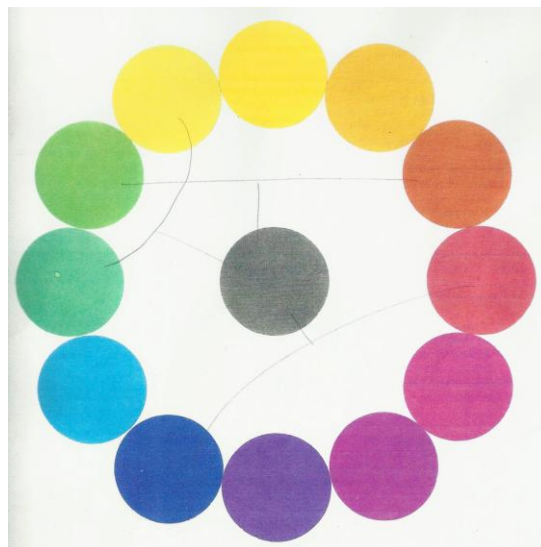
- oranje uit magentarood en citroengeel
- violetten uit cyaanblauw en magentarood
- groenen uit citroengeel en cyaanblauw.

De bichromatische verfmenging (Bi = twee; chromatisch = gekleurd) wordt geordend met de kleurencirkel.

De kleurencirkel: Y = geel (yellow), YO = geeloranje, O = Oranje, RO = roodoranje, R = rood (magenta), RV = rood violet, V = violet, BV = blauwviolet, B = blauw (cyaan), BG = blauwgroen, G = groen, YG = geelgroen

Afb. 3. De kleurencirkel.

Atelier Theo Kerkhove Les 29 KLEURENLEER en KLEUREN MENGEN (EEN SPECTRALET MAKEN)

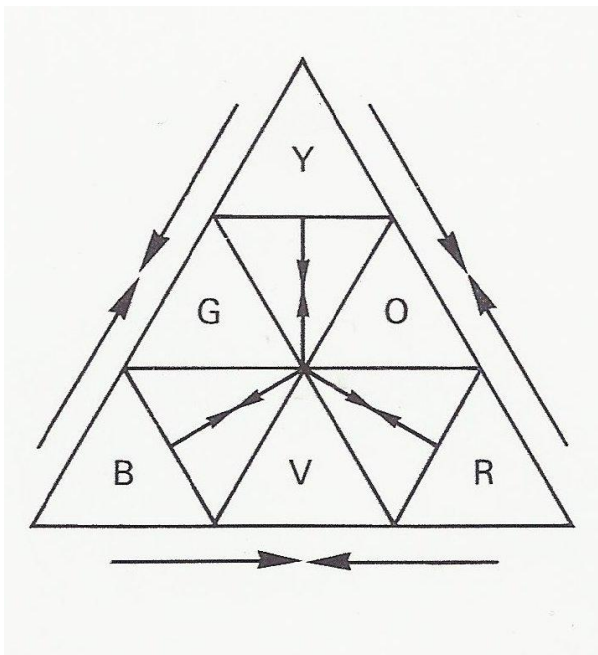
Trichromatisch mengen

Het mengen van kleuren uit de drie chromatische basiskleuren heet trichromatisch mengen. Er ontstaan trichromatische kleuren, bijvoorbeeld de neutralen uit oefenopgave 1.

Het mengen van neutralen uit een primaire kleur en z'n complementaire kleur (= een secundaire kleur) is ook trichromatisch verf mengen.

Het eenvoudigste voorbeeld van de trichromatische verfmenging is de negendelige kleurendriehoek. Op de punten van deze afbeelding ziet u de primaire kleuren met er tussenin de secundaire kleuren.

Van een primaire kleur en de er tegenoverliggende secundaire kleur maken we een tertiaire kleur.

afb. 4. De negendelige kleurendriehoek met op de punten de primaire kleuren, met er tussenin de secundaire kleuren en de tertiaire kleuren.

Dus:

- primaire kleuren = chromatische basiskleuren
- secundaire kleuren = bichromaten of complementaire kleuren
- tertiaire kleuren = menging van een primaire en een secundaire kleur.

Atelier Theo Kerkhove Les 29 KLEURENLEER en KLEUREN MENGEN (EEN SPECTRALET MAKEN)

Oefenopgave 2

Maak nu zelf ook deze negendelige kleurendriehoek. Schilder de primaire en secundaire kleuren en meng daarna geel met violet, rood met groen en blauw met oranje en schilder ze er tussen in.

Oefenopgave 3

Meng nu de volgende kleuren om tertiaire kleuren te krijgen:

- geel met violet en groen met oranje
- rood met groen en violet met oranje
- blauw met oranje en violet met groen.

U ziet dat bij elke combinatie van twee kleuren dezelfde tertiaire kleur ontstaat. U mengt in feite steeds dezelfde basiskleuren

Y + BR (geel + violet) = YB + RY (groen + oranje)

R + YB (rood + groen) = BR + RY (violet + oranje)

B + RY (blauw + oranje) = BR + YB (violet + groen).

Dit oefenen in mengen leidt tot een beter begrip van de vele mogelijkheden die er op dit gebied zijn, waardoor je het beter kunt toepassen in het te maken werk.

Bovendien leert je de goede menghoeveelheden te gebruiken, door de ervaring die je al doende krijgt.

Je kunt, als je wilt nog een stap verder gaan en mengkleuren maken door geel en groen, groen en blauw, blauw en violet, violet en rood, rood en oranje, alsmede oranje en geel te mengen.

Zo krijg je een uitbreiding van de bekende kleurencirkel.

En op deze manier kan je vanuit maar drie basiskleuren een enorme hoeveelheid mengkleuren maken.

Atelier Theo Kerkhove Les 29 KLEURENLEER en KLEUREN MENGEN (EEN SPECTRALET MAKEN)

Kleurenkaart

Van al deze mengreeksen kunt u een kleurenkaart maken. Hiervoor teken je op een vel papier vakjes, waarin je de gemengde kleuren schildert.

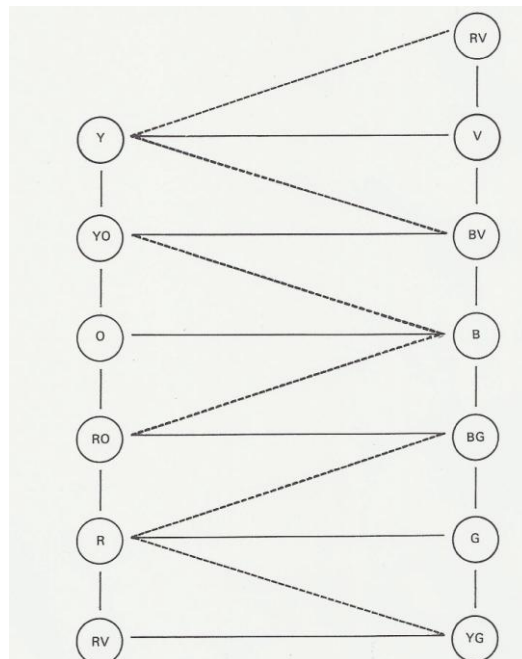
Tussen de vakjes laat je ruimte om te noteren wat je gedaan hebt, zodat je er een zeer praktische, informatieve kleurenkaart aan overhoudt.

Je kunt dit doen voor de verschillende soorten verf waarmee je werkt - zoals aquarelverf plakkaatverf en eventueel acrylverf – om ook de verschillen in materiaal te ontdekken.

Uit al deze mengingen zijn allerlei conclusies te trekken. Bruinen kun je bijvoorbeeld op veel verschillende manieren maken, zoals door roodoranje met blauw, blauwgroen met roodviolet of blauwgroen met geel te mengen. Mosgroenen krijgt je door geel met violet te mengen enz.

Een spectralet

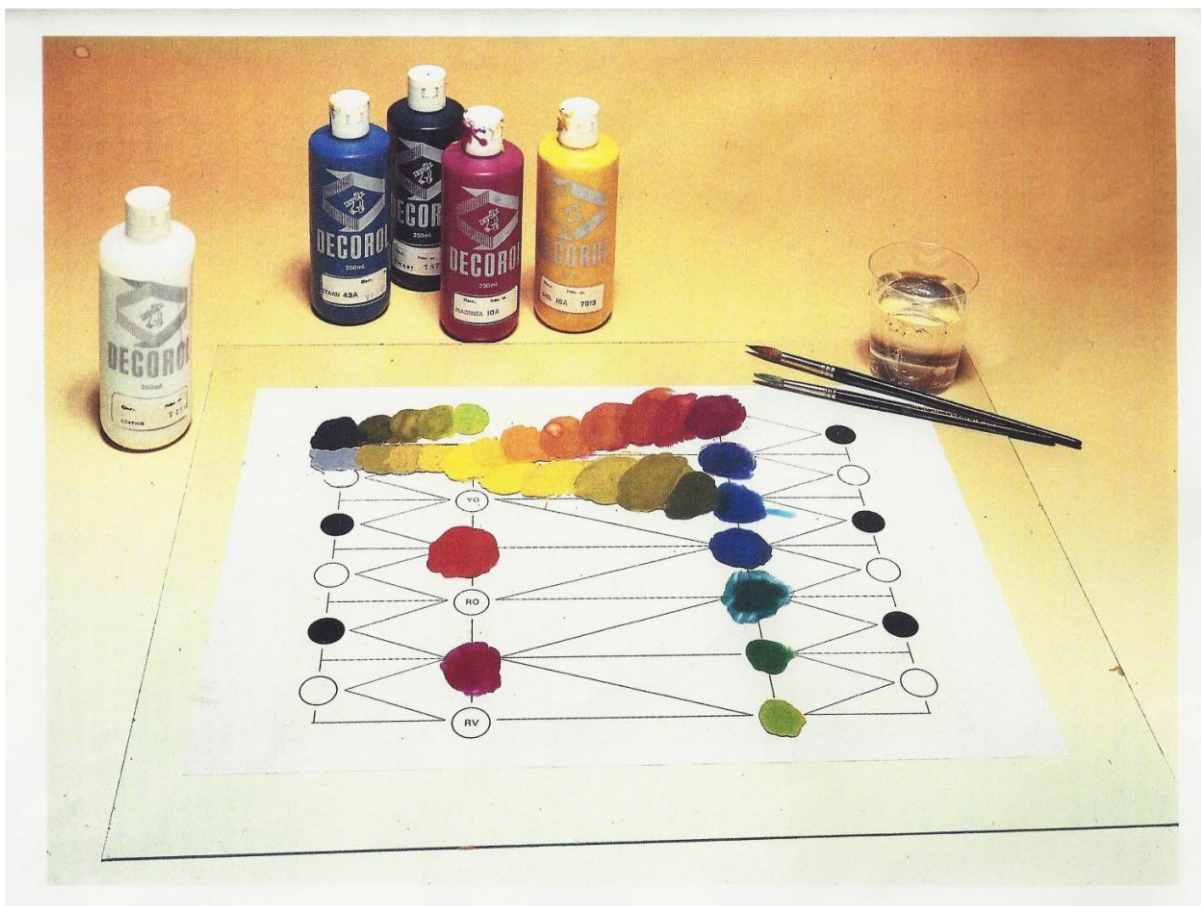
Een instrument om op overzichtelijke wijze kleuren te kunnen mengen is een spectralet (= combinatie van spectrum en palet). Door middel van zo'n spectralet worden de kleuren van de kleurencirkel zodanig geordend dat alle trichromatische mengingen uitgevoerd kunnen worden zonder dat er dubbele mengresultaten ontstaan en zonder dat de mengkleuren door elkaar komen.

Atelier Theo Kerkhove Les 29 KLEURENLEER en KLEUREN MENGEN (EEN SPECTRALET MAKEN)

Hier zie je een spectralet met een trichromatische kleurenreeks van Linksboven naar beneden staan de "warme" kleuren geordend en van rechtsboven naar beneden staan de "koele" kleuren met op de lijnen de mengmogelijkheden.

Verticaal staan de kleursoorten geordend. Linksboven staat geel met daaronder de "warme" kleuren geeloranje, oranje, roodoranje, rood, roodviolet. Rechtsboven staat roodviolet met daaronder de "koele" kleuren violet, blauwviolet, blauw, blauwgroen, groen, geelgroen. De lijnen geven de mengmogelijkheden aan die u ertussen kunt zetten.

Naast overzicht van en inzicht in verschillende kleuren, biedt een spectralet ook praktische voordelen. Door dit overzicht van kleuren kun je, je namelijk sneller en directer richten op het werk. Denk bij voorbeeld aan een schilderij van een winterlandschap.

Hiervoor zult je niet veel groenen nodig hebben. Dan spelen de volgende vragen:

Wat blijft er over? Welke kleuren (koele Kleuren in dit geval) komen in aanmerking?

Hiervoor biedt een spectralet uitkomst.

Atelier Theo Kerkhove Les 29 KLEURENLEER en KLEUREN MENGEN (EEN SPECTRALET MAKEN)

U voorkomt met een spectralet bovendien dat u te veel verf verspilt, doordat u te veel verf op uw palet aanbrengt. Ook uw palet blijft daardoor overzichtelijker, een niet te onderschatten voordeel.

U schildert daardoor ook gemakkelijker en schoner.

Oefenopgave 4

Maak een spectralet met de trichromatische kleurreeksen.